

Justitiedepartementet

Angående betänkandet En straffreform (SOU 2025:66)

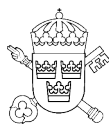
Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Ekobrottsmyndigheten lämnar främst synpunkter på de förslag som berör myndighetens verksamhet.

Sammanfattning

Ekobrottsmyndigheten

- tillstyrker utredningens förslag om villkorligt fängelse med möjlighet till olika tilläggssanktioner
- tillstyrker de föreslagna ändringarna av straffskalorna
- anser att minimistraffet för grovt bokföringsbrott bör höjas till fängelse i lägst ett år
- vill framföra att minimistraffet för grovt subventionsbruk bör höjas till fängelse i lägst ett år
- instämmer i utgångspunkten att hela straffskalan ska komma till användning men ser ett behov av ytterligare förtydliganden av hur det ska ske
- tillstyrker utredningens förslag om en ny regel för straffmätning vid flerfaldig brottslighet och avstyrker förslaget om en trekumulationsregel vid flerfaldig brottslighet
- anser att bestämmelsen för flerfaldig brottslighet måste ge utrymme för att använda utredningsresurserna effektivt
- tillstyrker utredningens förslag med en straffskärpningsbestämmelse som tar sikte på kriminella nätverk och avstyrker det alternativa förslaget med en straffskärpningsbestämmelse som tar sikte på kriminella nätverk
- avstyrker det alternativa förslaget om en generell sänkning av presumtionen för häktning
- tillstyrker förslagen om förändringar av reglering en om strafflindringsgrunder
- anser att konsekvensanalysen behöver utvecklas

Inledande synpunkter

Ekobrottsmyndigheten välkomnar översynen av det straffrättsliga påföljdssystemet. Det finns ett viktigt perspektivskifte i betänkandets förslag genom att mer fokus läggs på brottsoffret, dennes upprättelse och samhällets behov av skydd mot allvarlig brottslighet.

En viktig fråga är huruvida grundtankarna i reformen kan genomföras resurseffektivt. För Ekobrottsmyndigheten är det en grundläggande förutsättning för verksamheten att det finns möjlighet att effektivisera arbetet. En åklagare måste ha möjlighet att prioritera och inrikta arbetet på nyckelpersoner i brottsliga strukturer och brottsupplägg med stor samhällsskada. En ineffektiv brottsbekämpning riskerar att leda till att färre personer lagförs för brott. Ekobrottsmyndighetens arbete är inriktat på att fler gärningspersoner ska utredas och lagföras. Det är svårt att överblicka vilka konsekvenser ett genomförande av förslagen får för möjligheten att använda förundersökningsbegränsning.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, men anser att det behövs en ökad tydlighet i eventuell lagstiftning och dess förarbeten för hur den generella repressionsnivån ska höjas och fungera i praktiken. Det bör förtydligas i den fortsatta beredningen.

Ekobrottsmyndigheten ser också positivt på att utredningens ansats att samhället inte enbart kan förlita sig på det straffrättsliga reaktionssystemet för att uppnå ett gott och effektivt skydd mot brottslighet för samhället och dess medlemmar. Straffsystemet har naturligtvis en central roll i det sammanhanget, men även andra institut och aktörer behöver involveras och en bredd av åtgärder vidtas. Ekobrottsmyndigheten vill i sammanhanget särskilt framhålla effektivare verktyg för polisen, en ökad samverkan mellan myndigheter och förbättrade förutsättningar för informationsutbyte. Därutöver behövs effektivare kontrollmekanismer som kan riktas mot enskilda som missbrukar välfärdssystemet.

4 Ett stärkt brottsofferperspektiv och samhällsskydd

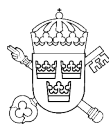
Ekobrottsmyndigheten anser att det är angeläget att såväl brottsofferperspektivet som samhällsskyddet ges en stärkt roll i påföljdssystemet. Ekobrottsmyndigheten vill i sammanhanget betona vikten av samhällsskyddet då den ekonomiska brottsligheten riskerar att underminera förtroendet för samhällsinstitutioner, snedvrida konkurrensen och skapa grogrund för korruption och infiltration.

6 Ett påföljdssystem med villkorligt fängelse

6.3 Villkorligt fängelse bör införas i påföljdssystemet

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om att införa villkorligt fängelsestraff med möjlighet till olika tilläggssanktioner. Den föreslagna ordningen skapar en ökad tydlighet för och innebörd av påföljdssystemet. Genom att villkorligt fängelsestraff som huvudregel ska förenas med olika tilläggssanktioner blir påföljderna tydligare och kan anpassas till brottslighetens svårighetsgrad samt till den dömdes individuella förutsättningar.

Ekobrottsmyndigheten instämmer i slutsatsen att straffmättningsvärde ska vara utgångspunkten för bedömningen om ett fängelsestraff ska vara villkorligt eller inte samt att brottslighetens art och återfall i brott ska ha betydelse för påföljdsvalet.

7 Inledande överväganden till en översyn av straffskalorna

Ekobrottsmyndigheten instämmer i uppfattningen att straffskalorna bättre ska motsvara brottslighetens allvar. Det är angeläget att tillämpningen av straffskalorna beaktar den skada och kränkning som brottsoffer utsätts för samt den samhällsfara som brottsligheten innebär.

7.7.1 Tiden för fängelse och nivåerna för böter

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot förslaget att höja allmänt fängelseminimum från 14 dagar till en månad eller att nivåerna för antalet dagsböter lämnas oförändrade.

För ekonomisk brottslighet, som kan vara samhällsfarlig och systemhotande, är det viktigt att straffskalorna ger utrymme för en nyanserad bedömning.

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot att höja straffmaximum från tio till tolv år för vissa brott. Förändringen skapar större flexibilitet och bättre möjligheter för en ändamålsenlig straffmätning.

8 Översynen av straffskalorna

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens uppfattning att minimistraffet för ett flertal brott bör höjas till fängelse i minst ett år. Det är angeläget att höja repressionsnivån för allvarlig brottslighet.

Grovt subventionsmissbruk

Subventionsbrottslagen (prop. 2024/25:187) föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Straffskalan för grovt subventionsmissbruk är, enligt förslaget i propositionen, fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Ekobrottsmyndigheten anser, mot bakgrund av förslagen i nu aktuellt betänkande, att det är angeläget att höja minimistraffet även för grovt subventionsbrott till fängelse i lägst ett år. Straffskalan för dessa brott bör anpassas till den generella repressionshöjning som föreslås i detta betänkande. Skälen för en höjning är giltiga även för grovt subventionsbrott. För den praktiska tillämningen vid utredning och lagföring av grov ekonomisk brottslighet bör vidare straffskalorna vara enhetliga. Lagstiftningen blir då mer konsekvent med en bättre systematik.

8.6 Förmögenhetsbrotten (8–12 kap. brottsbalken)

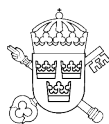
Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen att höja minimistraffet från lägst fängelse i sex månader till fängelse i minst ett år. Det gäller exv. grovt bedrägeri, grovt svindleri, grov urkundsförfalskning, grov oredlighet mot borgenär, grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning, grovt penningtvättsbrott och näringspenningtvätt, grovt brott.

Ekobrottsmyndigheten anser även att minimistraffet för grovt bokföringsbrott ska höjas till fängelse i ett år. Det är lämpligt att straffskalorna är likalydande för den praktiska tillämningen vid utredning och lagföring av grov ekonomisk brottslighet. Lagstiftningen blir då mer konsekvent och får en bättre systematik.

8.6.5 Brott mot borgenärer m.m. (11 kap. brottsbalken)

Grovt bokföringsbrott

Det är angeläget att straffskalan för grova bokföringsbrott är densamma för övriga ekonomiska brott dvs. fängelse i lägst ett år och högst i sex år. Ur utredningssynpunkt är grovt bokföringsbrott resurseffektivt att utreda och lagföra. Det ger utrymme till ändamålsenlig

förundersökningsbegränsning av annan mer svårutredd och mycket resurskrävande brottslighet, vilket möjliggör effektiv lagföring, i de fall förundersökningsbegränsning är lämpligt.

Utredningen föreslår att minimistrafvet för alla ekonomiska brott höjs till fängelse i lägst ett år. När det gäller grovt bokföringsbrott har utredningen inte förslagit någon höjning av minimistrafvet. Skälen till ställningstagandet är att rekvisiten för grovt bokföringsbrott även omfattar oaktsamhet, inte förutsätter någon vinning eller ekonomisk skada till skillnad från övriga brott där straffskalan höjs.

Bokföringen är en förutsättning för att följa upp och kontrollera ett företags verksamhet, resultat och ställning. Vidare är bokföring grundläggande för att utveckla företag, skydda borgenärer och ge tillförlitlig information till bolagets olika intressenter. Bokföringen har en väsentlig betydelse för hela näringslivet och creditsystemet. Vid konkursutredningar och misstankar om ekonomiska brott, som skattebrott och olika borgenärsbrott, är bokföringen en viktig informationskälla för polis och åklagare (Fagher, Henric och Göransson, Anna [2021] Bokföringsbrott och bokföringslagen, femte upplagan s. 16 f). Bokföringsbrott av oaktsamhet aktualiseras som regel i mindre förundersökningar om bokföringsbrott av normalgraden.

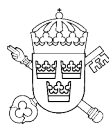
Grova bokföringsbrott förekommer ofta när gärningspersoner vill dölja annan grov ekonomisk brottslighet till exempel grova skattebrott och näringspenningtvätt, grovt brott. Gärningspersoner använder företag som brottsverktyg vilket medför att brottsligheten blir svårupptäckt då den sker inom ramen för legala strukturer. Genom felaktig bokföring eller avsaknad av bokföring försvåras utredningsarbetet. Brottet kan medföra såväl direkt som indirekt skada för utomstående intressenter och deras verksamhet exempelvis för kreditgivare och leverantörer. Stora belopp förblir oredovisade. Med en felaktig bokföring kan företag undvika att betala skatter och avgifter vilket snedvrider konkurrensen inom olika sektorer i samhället.

Grova bokföringsbrott förekommer även i utredningar när företag används som brottsverktyg där personer med utnyttjade eller falska identiteter anges som företrädare eller anställda. Syftet är att dölja vilka personer som egentligen styr verksamheten. Företag bokför och redovisar exv. löneuppgifter för personer som inte har utfört något arbete. De felaktiga inkomstuppgifterna kan ligga till grund för återbetalning av skatt som inte har betalats, underlag för utbetalning av olika allmänna bidrag, ge en falsk kreditvärdighet för inköp av bostäder eller kapitalvaror samt rätt att vistas i landet.

Om bokföringsbrottet ska anses som grovt ska särskilt beaktas om åsidosättande avsett betydande belopp eller om gärningspersonen använt falsk handling eller om gärningen ingått som ett led i en verksamhet som utövats systematiskt eller annars varit av särskilt farlig art. Uppräkningen är inte uttömmande. En vanlig grund för att brottet ska anses som grovt är om det har skett i skatteundandragande syfte. Skatteundandragande och skattebrott räknas även upp i betänkandet som ett skyddsvärt intresse och som en grund för bedömning av straffvärde. Som angetts ovan är en omständighet som gör att ett bokföringsbrott kan bedömas som grovt är om gärningsmannen har använt falska eller osanna handlingar i ett företags bokföring. Det kan nämnas att utredningen föreslår att minimistrafvet för grov urkundsförfalskning höjs från fängelse i sex månader till ett år.

I andra straffstadganden är normalbrottet och det grova brottet uppdelat på olika paragrafer. Ett exempel är bedrägeribrottet (9 kap. 1 § BrB) och grovt bedrägeri (9 kap. 3 § BrB).

I praxis är det ytterst ovanligt att någon har dömts för grovt bokföringsbrott av oaktsamhet. Brottet förutsätter som regel att gärningspersonen har begått brottet uppsåtligt. I de omständigheter som ligger till grund för att brottet ska betraktas som grovt ligger en förutsättning att gärningspersonen har begått brottet uppsåtligt. Det framgår såväl av praxis som av förarbetena (se prop. 2004/05:69 s. 23). Det kan noteras att i praxis döms i gärningspersoner för båda brotten grovt bokföringsbrott och grovt

skattebrott i konkurrens (se även prop. 2004/05:69 s. 31). Den skillnad i straffskalorna som förslås i utredningen skapar en otydlighet i denna del.

Argumenten i betänkandet att grovt bokföringsbrott kan begås av oaktsamhet eller inte alltid ger direkta ekonomiska vinster eller skador är, mot den angivna bakgrunden, inte tillräckligt tungt vägande skäl för att inte höja straffminimum till fängelse i ett år även för grova bokföringsbrott. Genom att höja minimistraffet till fängelse i ett år minskas även överlappningen av straffskalan i förhållande till bokföringsbrott av normalgraden. Det medför dessutom ett större utrymme för en nyanserad straffmätning för bokföringsbrott av normalgraden.

9 Hela straffskalan ska komma till användning

Ekobrottsmyndigheten anser i likhet med utredningen att regleringen ska omfatta alla brott. Det är angeläget att straffmätningen speglar det allvar och svårigheter som brottsligheten utgör. Ekobrottsmyndigheten delar utredningens uppfattning att den övre delen av straffskalan inte ska vara reserverad för exceptionella situationer utan tillämpas när omständigheterna är påtagligt försvårande.

Ekobrottsmyndigheten anser att det finns ett behov av att i den fortsatta beredningen förtydliga och ta fram fler exempel på hur den föreslagna straffskärpningen är tänkt att tillämpas i praktiken. Det är viktigt att tydliggöra hur skyddsvärda intressen vid ekonomisk brottslighet ska beaktas vid bestämmandet av straffvärdet. Vidare ser Ekobrottsmyndigheten positivt på att begreppet brottsoffer införs i brottsbalkens allmänna bestämmelser om straffvärde. Det är viktigt att lagstiftningen beaktar brottsoffer, dennes upprättelse och samhällets behov av skydd mot allvarlig brottslighet.

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot förslaget att höja allmänt fängelseminimum från 14 dagar till en månad eller att nivåerna för antalet dagsböter lämnas oförändrade.

9.8.3 Hela straffskalans spännvidd ska komma till användning

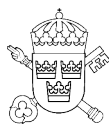
Ekobrottsmyndigheten vill framhålla vikten av att i den fortsatta beredningen görs förtydligande om hur bedömningen av straffvärdet ska ske vid ekonomisk brottslighet. I betänkandet finns bara ett några få exempel på hur bedömningen av straffvärdet ska gå till.

Det är därför viktigt att det i den fortsatta beredningen tas fram fler exempel på hur de nya straffskärpningsreglerna ska tillämpas och exempel på omständigheter som går utöver förutsättningarna för att straffskalorna ska vara tillämpliga. Det tar annars lång tid innan nödvändiga förtydliganden sker genom praxis.

Ekobrottsmyndigheten anser att det är viktigt att beakta skyddsvärda intressen, men frågan är om det får något genomslag i exempelvis vanliga bokföringsbrott. Skyddsintressena vid bokföringsbrott blir i en jämförelse med skyddsintressen för ett direkt brottsoffer betydligt mer abstrakta.

Ekobrottsmyndighetens brottskatalog består i stora delar av brott utan målsägande. Dessa brott aktualiseras dock ofta för att dölja annan brottslighet. Exempelvis används bolag i stor utsträckning för att tvätta pengar från till exempel narkotikaverksamhet. Bokföringsbrottets skyddsintressen är betydligt mer abstrakta än exempelvis vid våldsbrottslighet.

Ekobrottsmyndigheten vill i sammanhanget framhålla behovet av att förslaget i 28 kap. 7 § BrB om försvårande respektive förmildrande omständigheter tydliggör de intressen som avses vara skyddsvärda. Den gäller exempelvis omfattande och välplanerade angrepp på skattesystem och välfärdssystem samt organiserad systemhotande brottslighet i vinstsyfte som ofta avser mycket betydande belopp. Det är angeläget att inte enbart den monetära aspekten ligger till grund för straffmätningen. Förarbetena bör ge tillräcklig vägledning med tydliga exempel såvitt gäller bland annat förmögenhetsbrotten och närliggande brottslighet om vad som ska anses vara skyddsvärda intressen.

Förslagen innebär att överlappningen mellan brott av normalgrad och grova brott minskar. Det medför att det bör bli enklare att nyansera straffmätningen avseende normalgradsbrott.

10 Skärpta straff för flerfaldig brottslighet

Ekobrottsmyndigheten anser att det är angeläget att tillkommande brott får tydliga konsekvenser, men också att det ska finnas utrymme för nyanserade bedömningar i straffmätningen.

10.8.4 En skärpning av den gemensamma straffskalan vid fängelse på viss tid

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag med innebörden att det högsta maximistraffet enligt straffskalorna får höjas med det dubbla.

Utredningens förslag i övrigt, särskilt i kombination med tidigare beslutade straffskärpningar, medför en sådan generell höjning av repressionsnivån för enskilda brott att straffskalan för flerfaldig brottslighet behöver höjas.

10.8.5 Livstids fängelse som gemensamt straff

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot utredningens förslag. Ekobrottsmyndigheten anser att den föreslagna ventilen för de grövsta fallen av flerfaldig brottslighet av mycket allvarlig karaktär bidrar till en påkallad flexibilitet i påföljdssystemet.

10.8.6 En skärpt straffvärdesbedömning av flerfaldig brottslighet kräver en ändamålsenlig reglering

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag. Det är angeläget att bestämmelserna om flerfaldig brottslighet reformeras och tar större hänsyn till tillkommande brottslighet.

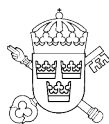
Frågan om hur straffmätning ska ske vid flerfaldig brottslighet är av central betydelse i reformen. Frågeställningen påverkas också av de ändringsförslag i övrigt som utredningen lämnat. Utredningen har haft en övergripande ambition att skapa ett flexibelt påföljdssystem i syfte att åstadkomma en nyanserad straffmätning i det enskilda fallet, vilket Ekobrottsmyndigheten ser positivt på.

Utredningens förslag frångår det i direktivet presenterade förslaget om trekumulation. I stället föreslås en alternativ modell som är mer flexibel. Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot att brott som innebär ett angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet till person ska som utgångspunkt ges fullt genomslag.

Utredningens förslag resulterar i en modell som är svårare att överblicka konsekvenserna av. Den i direktivet föreslagna modellen med trekumulationen är tydligare i sin struktur och förutsägbarhet. Fördelen med utredningens förslag är dock att en mer träffsäker och nyanserad straffmätning kan åstadkommas i det enskilda fallet, men samtidigt uppstår frågor om förutsägbarhet och tydlighet vid tillämpningen. I utredningen redogörs för en rad omständigheter som kan leda till att en modell med trekumulation får orimliga följder vid straffmätningen. Ekobrottsmyndigheten delar den bedömningen.

En ytterligare fördel med den av utredningen föreslagna ordningen är att förundersökningsbegränsningsreglerna sannolikt lämnar ett större utrymme för en effektiv handläggning. Sammanfattningsvis tillstyrker därför Ekobrottsmyndigheten det alternativa förslag som utredningen förordar.

Ekobrottsmyndigheten instämmer vidare i utredningens slutsats att en översyn av reglerna för åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning behöver genomföras före ikraftträdandet. Det är

därför enligt Ekobrottsmyndigheten angeläget att datum för ikraftträdande inte bestäms till en alltför tidig tidpunkt. Den av utredningen föreslagna är väl avvägd.

10.8.7 Utformningen av en ny regel för straffmätningen av flerfaldig brottslighet

Den av utredningen föreslagna presumptionsregeln för flerfaldig brottslighet har en naturlig koppling till brottsofferperspektivet. En sådan ordning bör enligt Ekobrottsmyndigheten vara i linje med det allmänna rättsmedvetandet.

Vid brott av annan karaktär, till exempel ekonomisk brottslighet, gör sig inte brottsofferperspektivet gällande på samma sätt. Att ekonomisk brottslighet kan vara allvarlig och till och med systemhotande, är en annan sak. Sådana omständigheter kan ändå inom ramen för utredningens förslag beaktas tillräckligt vid straffmätningen, särskilt vad avser organiserad brottslighet, se betänkandet s. 1137. Det är enligt Ekobrottsmyndigheten angeläget att myndigheten kan använda sina resurser där de gör som mest nytta. Utredningens förslag innebär att en effektivare allokering av Ekobrottsmyndighetens resurser kan göras, jämfört med det alternativa förslaget, som heller inte förespråkas av utredningen.

10.8.8 Hanteringen av flerfaldig bötesbrottslighet

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag och delar utredningens bedömning.

11 Skärpta straff för brott som har samband med kriminella nätverk

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att införa en straffskärpningsregel som tar sikte på fall där brottet ingått som ett led i en verksamhet inom en grupp av personer som utövar allvarlig brottslighet. Ekobrottsmyndigheten anser att det är angeläget att straffbestämmelsen tar sikte på alla brott som har koppling till kriminella nätverk och delar uppfattningen att sådan brottslighet ska ge möjlighet till att straffvärdet kan dubblas.

I det fortsatta lagstiftningsarbetet på området behöver framöver beaktas eventuella förslag från Utredningen om straffansvar för deltagande i kriminella sammanslutningar (Ju 2025:08). En samlad bedömning hade varit önskvärd.

11.6.4 Tillämpningsområdet för en ny straffskärpningsbestämmelse

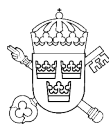
Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det är angeläget att det införs en straffskärpningsbestämmelse som är tillämplig på alla brott som ingått som ett led i verksamheten inom en grupp av personer som utövar allvarlig brottslighet. Därigenom blir bestämmelsen tillämplig i utredningar som rör organiserad ekonomisk brottslighet.

Förslaget ger även möjlighet till att behålla systematiken och grunderna för bedömningen av straffvärdet samtidigt som straffvärdet för mycket allvarlig brottslighet höjs på ett markant sätt. Domstolen har därmed möjlighet att göra en nyanserad bedömning i det enskilda fallet.

Ekobrottsmyndigheten anser i likhet med utredningen att när gemensamt straff ska utdömas för flera brott enligt 10 § kap. BrB ska bestämmelsen tillämpas med avseende på straffvärdet för den samlande brottsligheten.

11.6.5 Den nya bestämmelsens inverkan på straffvärdet

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att, utöver vad som gäller för varje brottstyp, det ska anses som synnerligen försvårande om brottet ingått som ett led i en verksamhet inom en grupp personer som utövar allvarlig brottslighet.

11.6.6 En förhöjd straffskala när ett tidsbestämt fängelsestraff bestäms enligt den nya straffskärpningsbestämmelsen

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att maximistraffet kan höjas till det dubbla men inte får överstiga fängelse i 18 år. Det är angeläget att domstolen har möjlighet att i varje enskilt fall göra en nyanserad påföljdsbestämning.

12 Billighetsskäl, andra strafflindringsgrunder och påföljdseftergift

12.4 Överväganden och förslag

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen att ta bort eller minska betydelsen vissa strafflindringsgrunder. Vidare tillstyrker Ekobrottsmyndigheten att billighetsskäl och övriga strafflindringsgrunder som utgångspunkt endast ska ha en inverkan på antingen straffmätningen eller på bedömningen om ett fängelsestraff ska vara villkorligt.

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens uppfattning att förslagen innebär en förenkling av regelverket och att de kvarvarande strafflindringsgrunderna kan antas inverka på påföljdsbestämningen på ett mer förutsägbart och ändamålsenligt vis.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker att utredningens förslag om att behålla möjligheten för domstolen att döma till ett lindrigare straff om det finns särskilda skäl. Det är angeläget att ge domstolen möjlighet att undvika orimliga resultat i påföljdsbestämningen.

Ekobrottsmyndigheten anser i likhet med utredningen att strafflindringsgrunden för utredningsmedverkan ska kvarstå. Bestämmelsen skapar möjlighet till effektivare utredningsarbete och förhandlingar i domstol och frigör resurser till andra brottsutredningar. Ekobrottsmyndigheten vill i sammanhanget framhålla behovet av att åklagare på lämpligt sätt kan tillförsäkra den misstänkte en strafflindring på viss nivå. Frågan är angelägen och bör utredas särskilt. Den har påtaglig betydelse för effektiviteten i brottsutredningar och för förutsägbarheten för den misstänkte.

Ekobrottsmyndigheten instämmer med utredningens bedömning att förutsättningar att meddela påföljdseftergift inte bör ändras även om möjligheterna till det inskränks på grund av vissa strafflindringsgrunder tas bort.

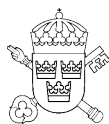
Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om att omständigheter som kan medföra att den tilltalade får ett lägre straff än vad straffvärdet motiverar förs över till 28 kap. 12 och 13 §§ BrB samt att frågan om påföljdseftergift förs över till 28 kap. 22 § BrB. Ett genomförande av förslagen leder till att lagstiftningen får en bättre systematik och ökad tydlighet.

13.3 En utvidgning av presumtionen för häktning

13.3.1 En utvidgning genom att sänka det minimistraff som ska vara föreskrivet för brottet

Ekobrottsmyndigheten instämmer i utredningens uppfattning om att inte sänka straffvärdeströskeln för obligatorisk häktning. Ekobrottsmyndigheten ser, i likhet med utredningen, inte heller något behov av en sådan ändring och bedömer att en ändrad ordning skulle riskera att leda till ett ökat resursuttag och svårigheter att prioritera mellan ärenden.

Ekobrottsmyndigheten avstyrker därför det alternativa författningsförslaget.

13.3.2 En utvidgning till vissa specifika brott med ett lägre minimistraff

Ekobrottsmyndigheten ser inte verksamhetskälén för en utvidgning av presumptionen för häktning i dessa fall. Som angetts ovan återspeglas brottslighetens allvar i straffskalorna för respektive brott och de särskilda häktningsskälerna utgör tillräckliga skäl för häktning.

13.3.3 En utvidgning till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarliga brott

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot de föreslagna ändringarna eftersom de avser gärningar med mycket högt straffvärde. I de uppräknade brotten finns det en presumption för att de särskilda häktningsskälerna föreligger. Utredningens förslag framstår som väl avvägda och leder till en mer logisk och sammanhållen reglering på området utifrån syftet med presumptionsregeln.

14 Följdändringar i den straffprocessuella lagstiftningen m.m.

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens bedömning att en översyn bör ske av de straffprocessuella följdändringarna för att utredningens förslag ska kunna genomföras. Det är viktigt att det föreslagna regelverket är överskådligt, förutsägbart och praktiskt tillämpbart.

14.3 Hemliga tvångsmedel m.m.

14.3.2 Överväganden och förslag

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot de föreslagna ändringarna.

14.4 Åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot de föreslagna följdändringarna. I det fortsatta arbetet bör det, som en konsekvens av de föreslagna lagändringarna, ske en översyn av regelverket kring förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse. Ekobrottsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning att förslagen om straffskärpningar inte nödvändigtvis innebär att bestämmelserna om åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning behöver ändras.

En förutsättning för en effektiv lagföring av ekonomisk brottslighet är möjligheten för åklagare att använda förundersökningsbegränsning i syfte att renodla förundersökningar och använda utredningsresurserna effektivt. För en effektiv lagföring och brottsbekämpning av ekonomisk brottslighet är det centralt att kunna använda förundersökningsbegränsning. Ekobrottsmyndighetens brottskatalog utgörs i huvudsak av brott utan särskilda målsägandeintressen.

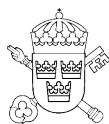
Ekobrottsmyndigheten har ett behov av att koncentrera utredningsresurser till att utreda centrala aktörer och möjliggörare inom den grova organiserade brottsligheten.

14.5 Strafföreläggande

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker möjligheten att åklagare kan utfärda strafföreläggande med villkorligt fängelse med tilläggsanktionen böter.

Tidigare reformer om en modernare rättegång och snabbare lagföring har haft ett fokus på snabbare och mer kostnadseffektiv lagföring. Enligt utredningens bedömning kommer utrymmet att använda strafföreläggande minska med hänsyn till den generella höjningen av repressionsnivån. För att upprätthålla en effektiv resursanvändning inom rättsväsendet och snabb lagföring är det angeläget att åklagare kan utfärda strafföreläggen med tilläggsanktioner.

Under en inledande period efter ikraftträdande kan osäkerhet uppstå kring vilken påföljd som en domstol sannolikt skulle döma ut, vilket medför hinder att utfärda strafföreläggande.

Det leder till att antalet utfärdade strafförelägganden sannolikt kommer att minska och antalet förhandlingar i domstol att öka. En effekt blir att lagföringen kommer att ta längre tid och kostnaderna kommer att öka. Det är visserligen av erfarenhet ett övergående problem till dess att det har utvecklats en tydlig praxis, men har betydelse för konsekvenserna för rättsväsendet.

En ny bedömningsmodell för flerbildig brottslighet kommer sannolikt att leda till strängare påföljder i många sådana fall. Eftersom nu gällande presumptionsregel om ett års fängelse även fortsättningsvis kommer vara riktmärke för gränsen mot ovillkorligt fängelse, betyder det sannolikt ett färre antal strafförelägganden och fler åtal.

14.6 Förordnande av offentlig försvarare

Ekobrottsmyndigheten har ingen invändning mot förslaget.

14.7 Rättegång i brottmål – avgörande efter huvudförhandling i den tilltalades utevaro

Ekobrottsmyndigheten har ingen invändning mot förslaget.

14.8 Rättegången i brottmål – avgörande utan huvudförhandling

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om reglering av domstolarnas möjlighet att meddela dom utan huvudförhandling. Förslaget korresponderar väl med den föreslagna påföljden villkorligt fängelse och med åklagarens möjlighet att utfärda strafföreläggande med sådan påföljd.

Det är vanligt att domstolar meddelar dom utan huvudförhandling i fall där åklagaren har utfärdat ett strafföreläggande med villkorlig dom och böter som påföljd och där föreläggandet inte har besvarats och följaktligen inte godkänts. Det är därför angeläget att möjligheten till avgörande utan huvudförhandling införs även för påföljden villkorligt fängelse eftersom det annars skulle leda till en påtaglig ökning av antalet huvudförhandlingar, med ökad arbetsbelastning som följd för såväl åklagarväsendet som domstolsväsendet.

14.9 Rättegången i brottmål – dom i förenklad form

Ekobrottsmyndigheten har ingen synpunkt på förslaget.

14.13 Internationell straffverkställighet m.m.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen till förändringar i anledning av påföljden villkorligt fängelse. Det som föreslås är fullt naturliga förändringar och förtydliganden.

14.13.2–14.13.7 Lagen om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen m.m.

Ekobrottsmyndigheten har inga invändningar mot förslagen.

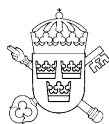
14.13.8 Lagen om utlämning för brott

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker behovet av förtydligande av reglerna med anledning av att påföljden villkorligt fängelse införs.

15 Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och konsekvenser

15.2 Övergångsbestämmelser

Fängelse får anses vara en strängare påföljd än villkorlig dom. Detta talar emot att ge lagstiftningen retroaktiv verkan. Om lagstiftningen å andra sidan inte ges retroaktiv verkan, kommer det under en

period att finnas två delvis parallella system. Det senare alternativet bedömer Ekobrottsmyndigheten vara mindre lämpligt och tillstyrker därför förslaget.

16 Konsekvenser

16.2.3 Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och domstolarna
Ekobrottsmyndigheten vill framföra att ett tidigare införande av den nya regleringen än den av utredningen föreslagna, den 1 januari 2028, inte bör ske med hänsyn till behovet av att förbereda de omfattande regelförändringarna. Det gäller såväl ett rättsligt förberedande arbete som praktiska frågor i syfte att säkerställa en enhetlig rättstillämpning. Det kommer att leda till ett omfattande av utbildningsbehov för att säkerställa en rättssäker tillämpning.

Under en övergångsperiod kommer antalet utfärdade strafförelägganden att minska och antalet förhandlingar i domstol öka samt sannolikt bli mer omfattande. En effekt blir att lagföringen kommer att ta längre tid och kostnaderna kommer att öka.

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens slutsats att ett genomförande av förslagen i betänkandet kommer att leda till kostnadsökningar för myndigheten som är svåra att uppskatta.

Ekobrottsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning att regelverket om åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning behöver ses över. Det är angeläget med anledning av den generella repressionshöjningen och de nya reglerna om flerfaldig brottslighet.

Ekobrottsmyndigheten vill framhålla bedömningen i betänkandet att det finns stöd i den nuvarande lagstiftningen om åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning för en tillämpning som till övervägande del överensstämmer med den nuvarande även efter ett genomförande av förslagen om skärpt straff för flerfaldig brottslighet. Ekobrottsmyndigheten instämmer i den bedömningen.

Det är svårt att överblicka vilka närmare konsekvenser förslagen får för straffvärdesbedömning och möjligheten att använda förundersökningsbegränsning. Den, med hänsyn till reformens omfattning och tidpunkten för remittering, korta remisstiden har inte medgett någon djupare analys av konsekvenserna av förslagen i betänkandet.

16.3 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

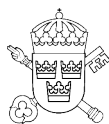
Den generella repressionshöjningen och förändringarna i påföljdssystemet med villkorligt fängelse kan antas ha en brottsförebyggande effekt.

17 Författningsförslag som inte följer av ställningstagandena

17.2.2 Alternativt förslag till lag om ändring i brottsbalken

Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget och instämmer i utredningens argumentation. Bestämmelsens utformning innebär en strikt dubblering i vissa fall. Som utredningen har framfört riskerar det att leda till tillämpningsproblem och otillfredsställande resultat. Hänsyn måste tas till omständigheterna i det enskilda fallet så att domstolen får utrymme till en nyanserad bedömning av brottslighetens svårighetsgrad.

Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget om en trekumulationsregel och delar utredningens bedömning. Det är angeläget att domstolar kan göra en nyanserad straffvärdebedömning av

omständigheterna i det enskilda fallet även när den nya straffskärpningsbestämmelsen om flerfaldig brottslighet är tillämplig.

17.3.1 Det alternativa förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget om att sänka presumptionen för häktning till ett år, se även ovan under 13.3.1. Straffskalorna återspeglar brottens allvar och de särskilda häktningsgrunderna utgör en tillräcklig grund för att gärningspersoner ska häktas när det är påkallat.

Ekobrottsmyndigheten ser inte att en presumption fyller ett verksamhetsbehov för de brott som ingår i Ekobrottsmyndighetens brottskatalog.

18 Konsekvenser av de förslag som utredningen inte står bakom

18.3 Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och domstolarna

Kostnaderna som anges i utredningen är behäftade med en mycket stor osäkerhet. Ärenden som utreds och lagförs vid Ekobrottsmyndigheten blir hela tiden mer komplicerade och omfattande. Ett genomförande av förslagen skulle medföra påtagliga negativa konsekvenser för Ekobrottsmyndighetens verksamhet.

18.3.1 Skärpta straff för flerfaldig brottslighet

Förslaget med trekumulation innebär ett ännu större behov av resursförstärkning. Förundersökningar och huvudförhandlingar kommer att bli mer omfattande, komplexiteten i utredningarna riskerar att bli större och utredningstiderna längre. Det kan leda till att färre gärningspersoner lagförs men för fler brott. Vidare kommer kompetensförsörjningsbehovet att öka.

18.3.2 Häktningspresumptionen ska gälla i fler fall

En häktningspresumption innebär att det införs ett krav på åklagaren att begära gärningspersoner häktade. Ekobrottsmyndigheten vill betona att brottslighetens allvar återspeglas i straffskalorna för respektive brott och de särskilda häktningsgrunderna utgör tillräckliga skäl för häktning.

Ekobrottsmyndigheten ser inte något verksamhetsbehov i att häktningspresumptionen ska gälla i fler fall.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. I den slutliga handläggningen har tf rättschefen Karin Mostad deltagit. Verksjuristen Oscar Strömblad har varit föredragande. I beredningen av ärendet har också vice överåklagaren Ted Murelius, vice chefsåklagaren Ola Lavie, senior åklagare Tomas Persson, kansliåklagare Lars Palm och inspektör Lars Jonsson deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
ju.L5@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se